

Лисенко А.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та оподаткування
Центральноукраїнського національного технічного університету

Lysenko Alla

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Audit and Taxation,
Central Ukrainian National Technical University

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РЕСУРСНО-ВИРОБНИЧОГО СКЛАДНИКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ANALYTICAL EVALUATION OF THE RESOURCE AND PRODUCTION COMPONENT OF THE ECONOMIC POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Досліджено наявні методи оцінки ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу, систематизовано їх у межах дохідного, витратного та порівняльно-аналітичного підходів, проведено аналіз компонентів ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу аграрних підприємств України з використанням статистичної інформації за 2014–2020 рр. шляхом дослідження динаміки обсягів виробництва продукції рослинництва та тваринництва й основних чинників, які їх формують, а також показників використання ресурсів. Акцентовано увагу на тому, що ресурсно-виробничий складник економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств формують матеріально-технічний складник та земельні ресурси, а також кадровий та фінансовий складники, на основі чого розроблено систему показників для здійснення аналітичної оцінки забезпеченості ресурсами та використання ресурсних компонентів ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: економічний потенціал, ресурсно-виробничий складник, сільське господарство, підприємство, оцінка, аналіз.

Исследованы существующие методы оценки ресурсно-производственной составляющей экономического потенциала, осуществлена их систематизация в пределах доходного, расходного и сравнительно-аналитического подходов, проведен анализ компонентов ресурсно-производственной составляющей экономического потенциала аграрных предприятий Украины с использованием статистической информации за 2014–2020 гг. путем исследования динамики объемов производства продукции растениеводства и животноводства и основных факторов, которые их формируют, а также показателей использования ресурсов. Акцентировано внимание на том, что ресурсно-производственную составляющую экономического потенциала сельскохозяйственных предприятий формируют материально-техническая составляющая и земельные ресурсы, а также кадровая и финансовая составляющие, на основании чего разработана система показателей для осуществления аналитической оценки обеспеченности ресурсами и использования ресурсных компонентов ресурсно-производственной составляющей экономического потенциала сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: экономический потенциал, ресурсно-производственная составляющая, сельское хозяйство, предприятие, оценка, анализ.

The relevance of this study is that the existing approaches in assessing the resource and production component of economic potential do not fully take into account the specifics of the agricultural sector, and therefore need detailed study and further improvement. Particular attention needs to be paid to the theoretical and methodological component of analytical assessment of economic potential, the development of which should take into account the specifics of agricultural enterprises, and practical aspects of analysis of resource-production components of their economic potential. The aim of the study is to analyze the resource-production component of the economic potential

of agricultural enterprises of Ukraine, to develop a system of indicators for assessing resource security and use of resource components of the resource-production component of economic potential of agricultural enterprises. The author investigates the existing methods of estimating the resource-production component of economic potential, systematizes them within the income, cost and comparative-analytical approaches, analyzes the components of the resource-production component of economic potential of agricultural enterprises of Ukraine using statistical information for 2014–2020 by studying dynamics the number of existing agricultural enterprises, the volume of crop and livestock production, the area from which the crop was harvested, the level of yield by crop species, livestock and productivity of agricultural enterprises, animal feed and efficiency, average number of employees and level wages in agriculture, the level of renewal and depreciation of fixed assets in agriculture, forestry and fisheries of Ukraine. Emphasis is placed on the fact that the resource-production component of the economic potential of agricultural enterprises is formed by material and technical component and land resources, as well as personnel and financial components, based on which a system of indicators for analytical assessment of resource availability and use of resource components economic potential of agricultural enterprises.

Keywords: economic potential, resource-production component, agriculture, enterprise, evaluation, analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах глобалізації та міжнародної інтеграції актуалізуються роль та значення ресурсно-виробничого складника у забезпеченні сталого розвитку, пошуку потенційних можливостей та розумінні перспектив функціонування найбільш важливих сфер діяльності. Економічну стабільність України значною мірою забезпечує сільське господарство, ефективний розвиток якого базується, зокрема, на здійсненні об'єктивної оцінки ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сукупності суб'єктів господарювання, що функціонують у цій сфері. Водночас наявні підходи до оцінювання ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу не враховують належним чином особливості діяльності суб'єктів господарювання аграрної сфери, а отже, потребують детального вивчення й подальшого вдосконалення. Особливої уваги при цьому потребує як теоретико-методичний складник аналітичної оцінки економічного потенціалу, розроблення якої повинно враховувати специфіку діяльності сільськогосподарських підприємств і практичні аспекти аналізу ресурсно-виробничої компоненти їхнього економічного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Поняття економічного потенціалу суб'єктів господарювання, його окремі складники, а також методи їх аналітичної оцінки є об'єктами досліджень широкого кола науковців. Так, сутність та структуру економічного потенціалу підприємства, його характерні особливості досліджено у працях О.Ф. Балацького, К.В. Васильківської, Ю.О. Галімука, А.А. Герасимова, О.К. Добикіної, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотько, Т.Д. Костенко, О.В. Лепьохіної, Л.Д. Лозінської, В.Я. Нусінова, В.С. Рижикова, Н.О. Шури та інших науковців [1–5].

Значна кількість дослідників (О.Ф. Балацький, А.А. Герасимов, О.К. Добикіна, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотько, Т.Д. Костенко, О.В. Лепьохіна, В.Я. Нусінов, В.С. Рижиков, Н.О. Шура та ін.) поєднують економічні ресурси та їх оптимальне використання з можливостями досягнення максимального обсягу виробництва продукції [1; 3–5]. Під час здійснення оцінки економічного потенціалу суб'єктів господарювання, як правило, застосовують дохідний, витратний та порівняльний підходи.

Проблемам формування та використання окремих складників ресурсного потенціалу аграрних підприємств та сільських територій присвячено публікації Н.О. Аверчевої, Т.В. Дідоренко, Л.О. Дорогань-Писаренко, О.В. Єгорової, Л.О. Кустріч, Л.С. Мельничук, А.І. Рудич, С.І. Самайчук та інших науковців [6–11]. Так, у працях Л.О. Кустріч та С.І. Самайчук досліджено особливості формування та використання трудового потенціалу в аграрній сфері [9; 11]. Проблемам використання земельних ресурсів та матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств приділили увагу Н.О. Аверчева, Т.В. Дідоренко, Л.О. Дорогань-Писаренко, О.В. Єгорова, Л.С. Мельничук, А.І. Рудич та інші науковці [6–8; 10]. Водночас ресурсно-виробничий складник економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств утворює сукупність ресурсів, а отже, формування економічного потенціалу залежить від їх комплексного використання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. На підставі аналізу останніх досліджень і публікацій у сфері визначення економічного потенціалу та оцінки його складників можна стверджувати, що науковцями розроблена теоретико-методологічна база, яка слугує основою для здійснення аналітичної оцінки компонентів економічного потенціалу суб'єктів господарювання, передусім його ресурсно-виробничого складника. Проте сільське господарство має суттєві особливості формування ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу, зумовлені загальною специфікою функціонування галузі, які недостатньо висвітлені у наукових працях та потребують детального вивчення на основі застосування комплексного підходу.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Економічний потенціал сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від збалансованості наявних ресурсів та їх ефективного використання. Виходячи із цього, метою статті є аналіз ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу аграрних підприємств України, розроблення системи показників оцінки забезпеченості ресурсами та використання ресурсних компонентів ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Для досягнення мети дослідження сформульовано такі завдання: здійснити загальну аналітичну оцінку ре-

сурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств України; дослідити наявні методи оцінки ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу та систематизувати їх у межах дохідного, витратного та порівняльно-аналітичного підходів; розробити систему показників оцінки забезпеченості ресурсами та використання ресурсних компонентів ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На думку В.Я. Нусінова та Н.О. Шури, основу економічного потенціалу суб'єктів господарювання формують два взаємно пов'язані складники: внутрішній (ресурсно-виробничий) та зовнішній (ринковий) [5, с. 131]. Зокрема, ресурсно-виробничий складник уособлює «внутрішні потенційні можливості суб'єкта господарювання по виробництву товарів (робіт, послуг)», а ринковий – «потенційні зовнішні (ринкові) можливості з реалізації таких то-

варів (робіт, послуг) споживачам та отримання доходу» [5, с. 131].

Ресурсно-виробничий складник економічного потенціалу формують наявні у розпорядженні підприємства матеріально-технічні, трудові, фінансові ресурси, поєднуючи які суб'єкт господарювання створює певні види продукції (робіт, послуг). У сільському господарстві, окрім зазначених видів ресурсів, важливим компонентом ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу є земельні угіддя, за раціонального використання яких відбувається нарощування обсягів виробництва продукції рослинництва та водночас оптимізується собівартість виробництва кормів рослинного походження для тваринницької галузі.

За даними Державної служби статистики, у 2020 р. в Україні налічувалося понад 47 тис од. діючих сільськогосподарських підприємств. Динаміку змін їх кількості за 2014–2020 рр. відображено на рис. 1.

Динаміку обсягів виробництва основних видів продукції рослинництва на сільськогосподарських підприємствах України відображено на рис. 2.

Рис. 1. Кількість діючих сільськогосподарських підприємств в Україні у 2014–2020 рр., од.

Джерело: узагальнено автором на підставі [12]

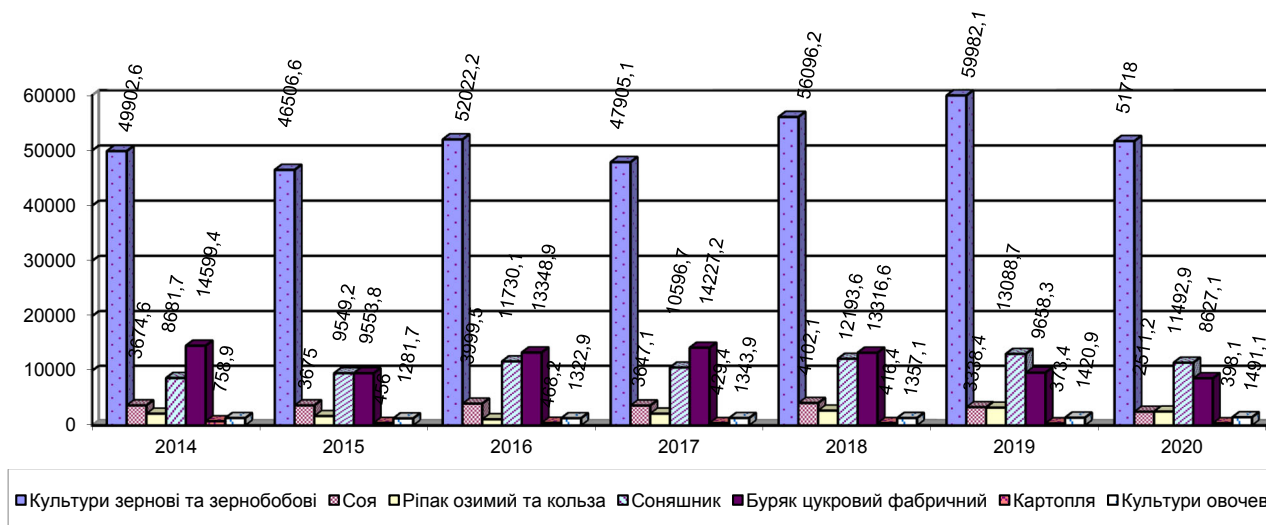

Рис. 2. Виробництво основних видів продукції рослинництва на сільськогосподарських підприємствах України у 2014–2020 рр., тис т

Джерело: узагальнено автором на підставі [12; 13]

Узагальнюючими чинниками, які формують обсяги виробництва продукції рослинництва, є зібрана площа та врожайність сільськогосподарських культур.

На сільськогосподарських підприємствах України значні за обсягом площі відводяться під зернові й зернобобові культури та соняшник (рис. 3).

Урожайність сільськогосподарських культур значною мірою залежить від природно-кліматичних умов конкретного року (рис. 4).

На сільськогосподарських підприємствах України у динаміці спостерігається скорочення поголів'я великої рогатої худоби (у т. ч. корів), овець та кіз, коней (рис. 5).

Станом на 01.01.2014–01.01.2021 спостерігалися істотні коливання поголів'я птиці свійської всіх видів (рис. 6).

Значний вплив на продуктивність худоби та птиці здійснює кількість використаних кормів та їхня якість. За збалансованих раціонів годівлі та належних умов утримання тварин їхні базові продуктивні якості по-

кращуються. Інформацію щодо кількості кормів, використаних на сільськогосподарських підприємствах у розрахунку на одну умовну голову великої худоби узагальнено на рис. 7.

Витрати кормів усіх видів на виробництво одиниці продукції тваринництва представлено на рис. 8.

Інформацію щодо продуктивності тварин, які утримуються на сільськогосподарських підприємствах, відображено в табл. 1.

Динаміку обсягів виробництва окремих видів продукції тваринництва узагальнено в табл. 2.

Слід зазначити, що середньооблікова чисельність штатних працівників у сільському господарстві з кожним роком зменшується (рис. 9).

Основною причиною скорочення чисельності штатних працівників є порівняно низький рівень заробітної плати по галузі. Так, у 2020 р. середньомісячна номінальна заробітна плата штатного працівника, зайнятого у сільському господарстві, становила 9 734 грн, тоді як у промисловості – 12 759 грн, в оптовій та роздрібній торгівлі, у сфері ремонту ав-

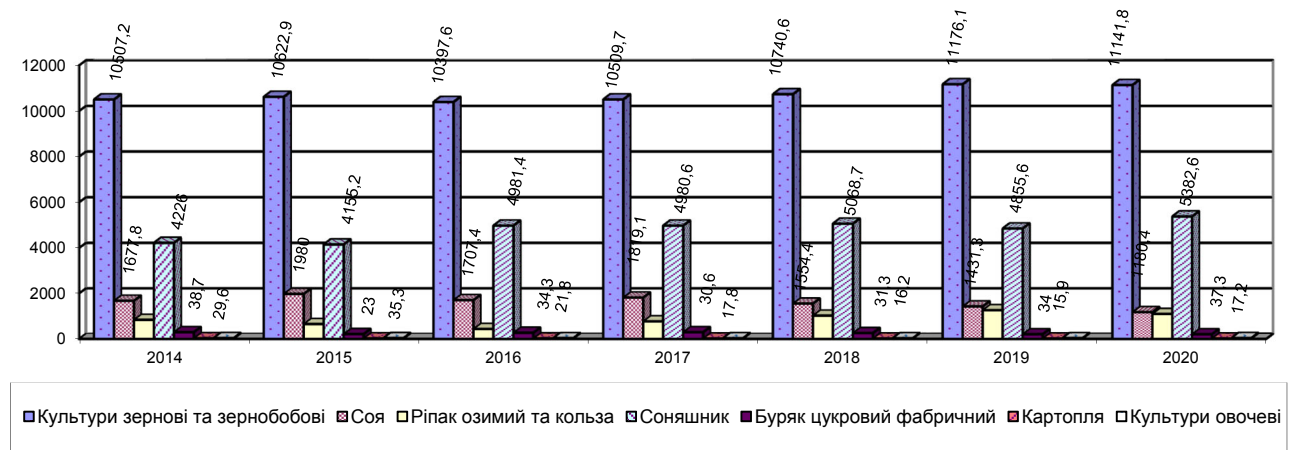

Рис. 3. Площі, з яких було зібрано урожай за основними видами культур на сільськогосподарських підприємствах України у 2014–2020 рр., тис га

Джерело: узагальнено автором на підставі [12; 13]

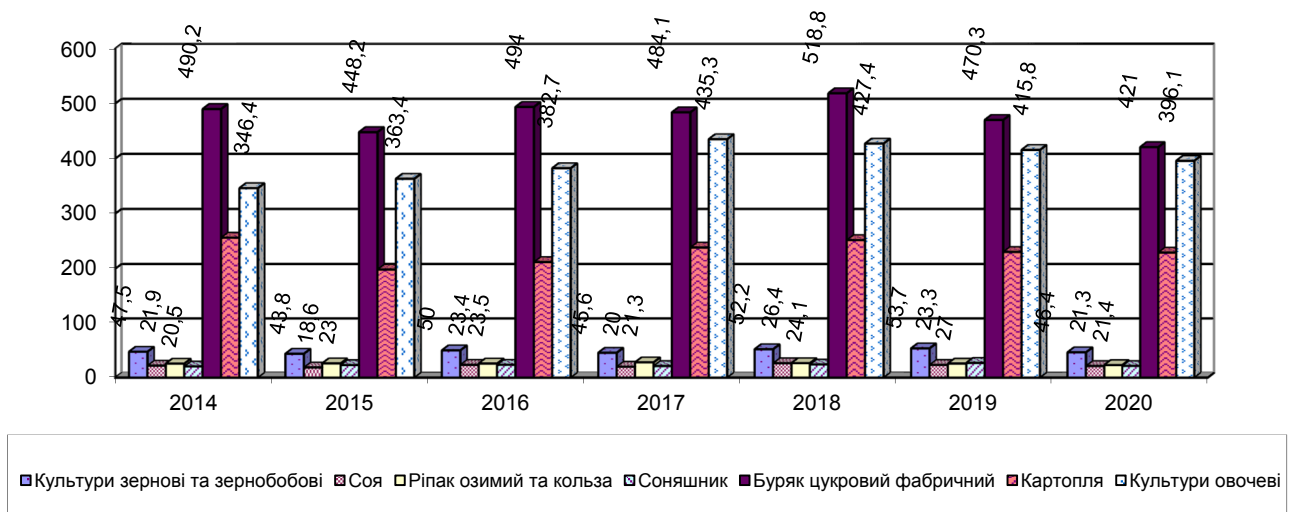

Рис. 4. Динаміка врожайності за основними видами культур на сільськогосподарських підприємствах України за 2014–2020 рр., ц/га

Джерело: узагальнено автором на підставі [12; 13]

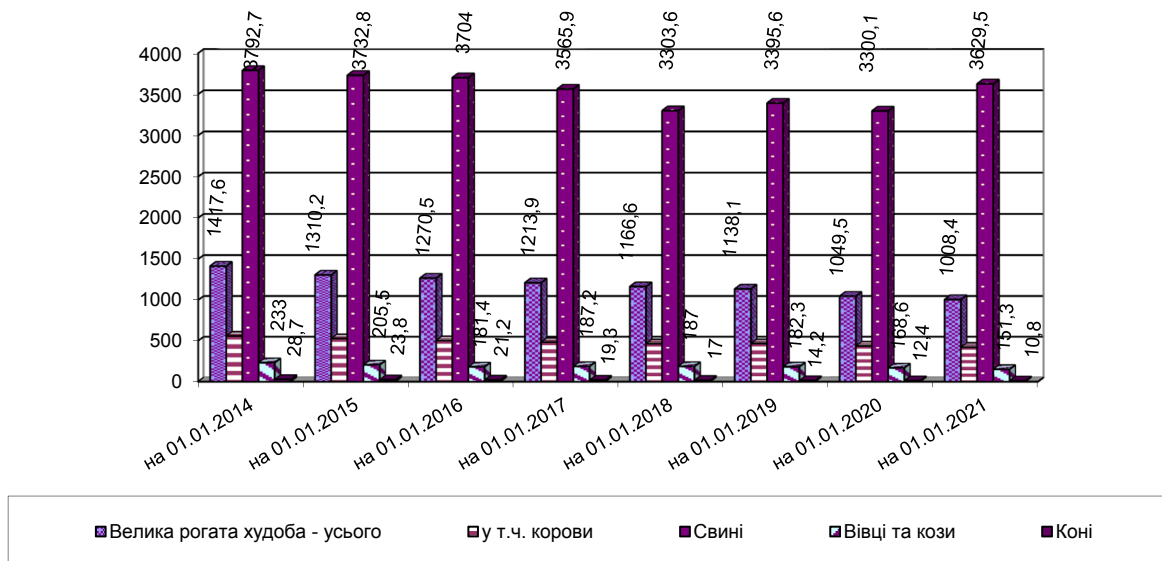

Рис. 5. Поголів'я великої рогатої худоби (у т. ч. корів), свиней, овець та кіз, коней на сільськогосподарських підприємствах України, тис голів

Джерело: узагальнено автором на підставі [14, с. 12; 15, с. 11]

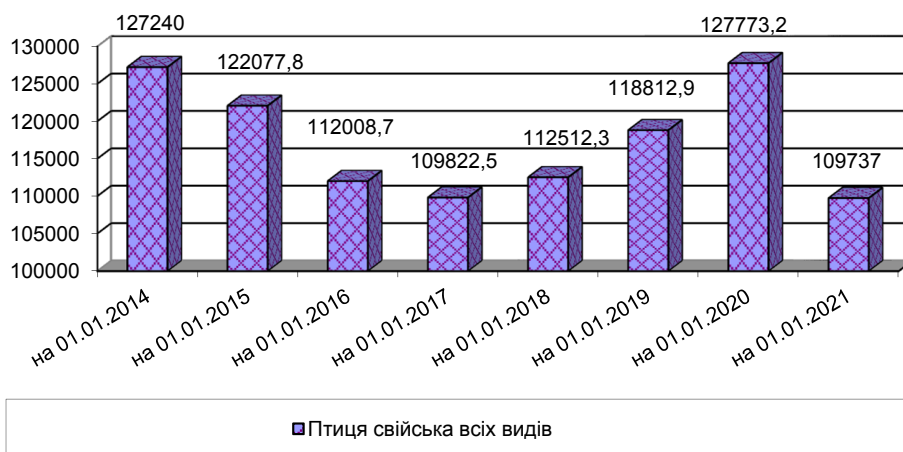

Рис. 6. Поголів'я птиці свійської всіх видів на сільськогосподарських підприємствах України, тис голів

Джерело: узагальнено автором на підставі [14, с. 12; 15, с. 11]

Рис. 7. Витрати кормів усіх видів на одну умовну голову великої худоби на сільськогосподарських підприємствах України у 2014–2020 рр.

Джерело: узагальнено автором на підставі [14, с. 30; 15, с. 23]

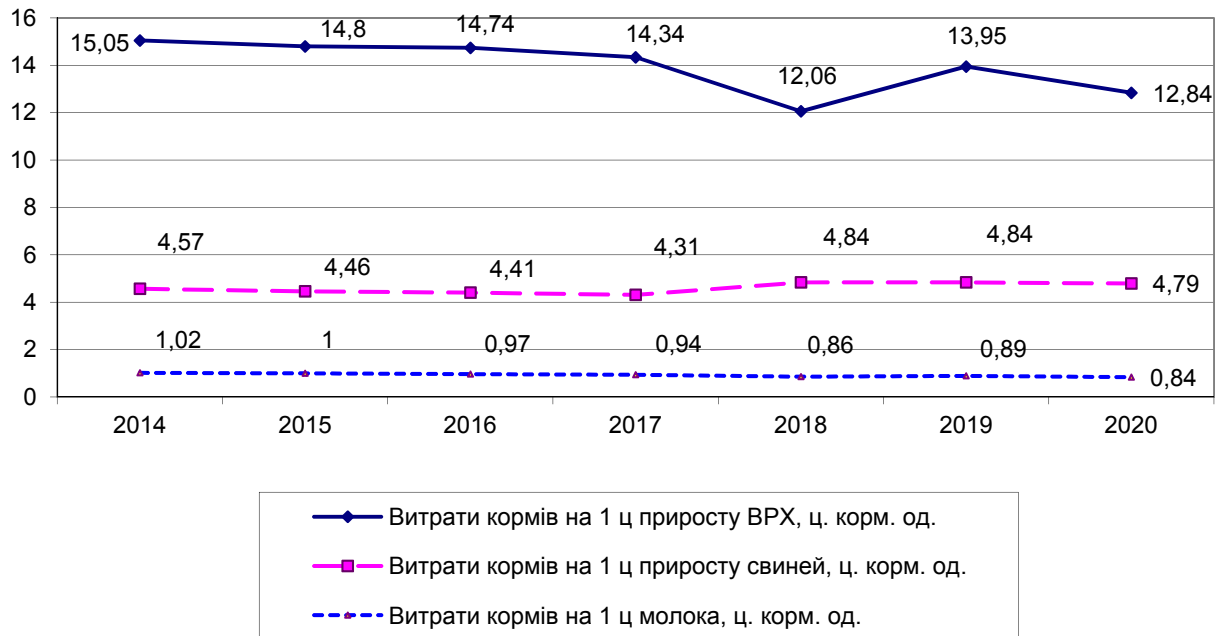

Рис. 8. Витрати кормів усіх видів на 1 ц продукції на сільськогосподарських підприємствах України у 2014–2020 рр.

Джерело: узагальнено автором на підставі [14, с. 30; 15, с. 23]

Таблиця 1

Продуктивність тварин на сільськогосподарських підприємствах України у 2014–2020 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Середня жива маса тварин, реалізованих на забій, кг:							
- велика рогата худоба	364	371	365	367	376	387	386
- свині	109	108	107	106	107	109	110
- вівці та кози	32	33	34	36	39	38	40
- коні	346	374	359	400	359	432	386
- птиця свійська всіх видів	2,4	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4
Середній річний удій молока від корови, кг	5027	5352	5643	6025	6190	6101	6634
Середній річний настриг вовни від вівці, кг	1,6	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5

Джерело: узагальнено автором на підставі [14, с. 24, 28; 15, с. 19, 22]

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції тваринництва на сільськогосподарських підприємствах України у 2014–2020 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Виробництво м'яса у забійній масі, тис т,							
у тому числі:	1451,8	1463,4	1489,9	1483,0	1533,6	1697,9	1704,0
- яловичина	98,4	93,7	99,2	94,8	87,7	101,7	84,8
- свинина	377,0	400,3	397,0	372,6	359,8	384,8	385,1
- баранина та козлятина	0,9	0,6	0,6	0,8	0,9	1,2	1,3
- м'ясо птиці свійської	974,4	967,7	992,4	1014,1	1084,6	1209,7	1232,2
- кролятина	0,7	0,9	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6
- конина	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Молоко всіх видів, тис т	2647,5	2669,2	2705,6	2765,7	2755,5	2728,6	2761,2
Яйця всіх видів, млн шт.	12536,2	9762,2	8067,6	8365,3	8900,3	9357,6	8913,5
Вовна всіх видів, т	379	314	266	255	236	200	146
Мед, т	982	918	901	847	890	787	655

Джерело: узагальнено автором на підставі [14, с. 20, 26; 15, с. 17, 21]

Рис. 9. Динаміка середньооблікової чисельності штатних працівників у сільському господарстві України за 2014–2020 рр., тис осіб

Джерело: узагальнено автором на підставі [16, с. 61; 17, с. 58]

тотранспортних засобів та мотоциклів – 11 286 грн. Рівень середньомісячної номінальної заробітної плати штатного працівника по Україні становив 11 591 грн [17, с. 66] (рис. 10).

У 2020 р. площа сільськогосподарських угідь в Україні становила 41 310,9 тис га (68,5% загальної площі земель) [17, с. 163]. Високим є рівень розораності ґрунтів (рис. 11).

Важливим складником економічного потенціалу в аграрній сфері є основні засоби. Так, якщо на кінець 2014 р. вартість основних засобів сфери сільського, лісового та рибного господарства України становила 171 392 млн грн, то на кінець 2020 р. – 540 463 млн грн [16, с. 248; 17, с. 225]. Динаміку рівня оновлення та зношуваності основних засобів сфери сільського, лісового та рибного господарства відображено на рис. 12.

Під час здійснення оцінки економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств можуть бути використані три підходи, кожен з яких характеризується власними методами (прийомами, способами). Зокрема, Ю.Ф. Гудзь пропонує поєднувати такі підходи: дохідний (оснований на використанні способів капіталі-

зації та дисконтуванні грошових потоків); витратний (оцінка окремих видів активів із застосуванням методів вартості чистих активів, ліквідаційної вартості); порівняльний (ринковий) (передбачає використання методу галузевих коефіцієнтів тощо) [18, с. 52–53].

Водночас методи оцінки вартості бізнесу слід розглядати у контексті використання складових ресурсного потенціалу. Виходячи із цього, І.Є. Андрющенко під оцінкою економічного потенціалу підприємства пропонує розуміти «визначення величини його економічних ресурсів та економічного результату їх ефективного використання» [19]. Однак в умовах глобалізації та міжнародної інтеграції використання ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу має певні особливості, адже принцип «виробляти більше та дешевше» в період надвиробництва замінив інший принцип – «виробляти стільки ж або навіть менше, але з більшим рівнем ефективності». З урахуванням цього сільськогосподарські товаровиробники повинні здійснювати коригування підходів до вибору методів оцінювання ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу та ведення бізнесу.

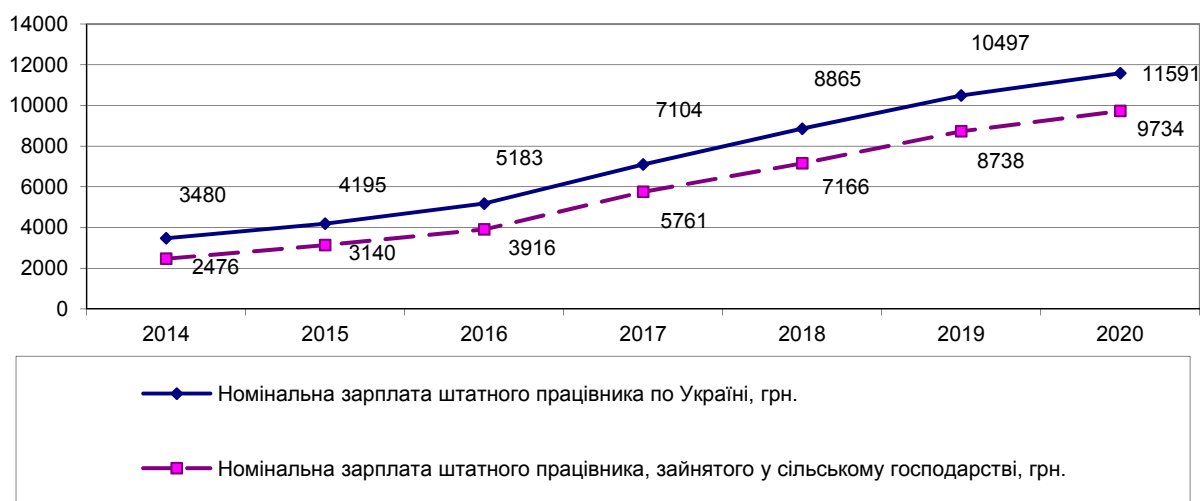

Рис. 10. Динаміка рівня середньомісячної номінальної заробітної плати штатного працівника по Україні та, зокрема, у сільському господарстві

Джерело: узагальнено автором на підставі [16, с. 71; 17, с. 66]

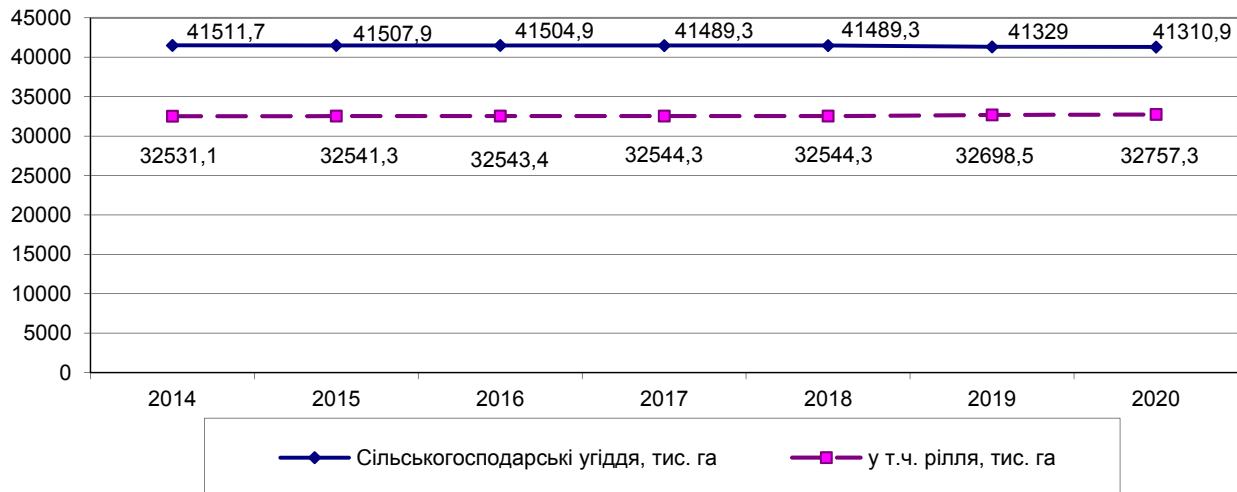

Рис. 11. Площа сільськогосподарських угідь, у т. ч. ріллі в Україні, тис. га

Джерело: узагальнено автором на підставі [16, с. 306; 17, с. 280]

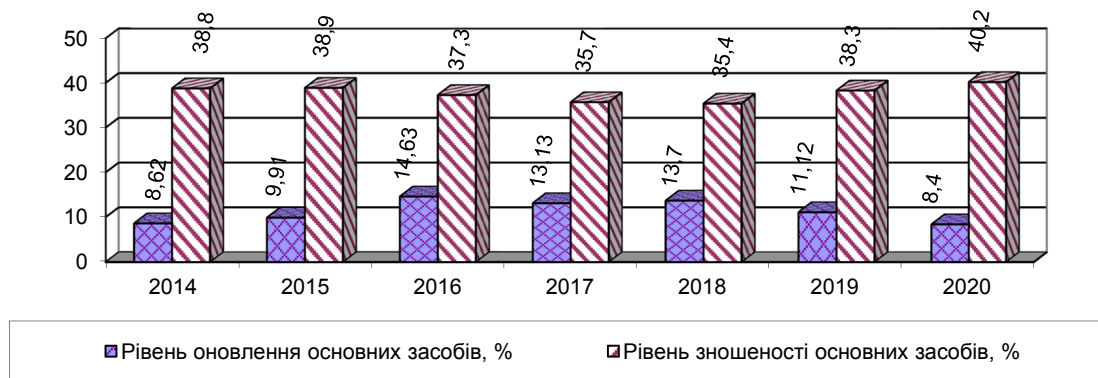

Рис. 12. Рівень оновлення та зношеності основних засобів сфери сільського, лісового та рибного господарства України, %

Джерело: розраховано та узагальнено автором на підставі [16, с. 248–251; 17, с. 225–227]

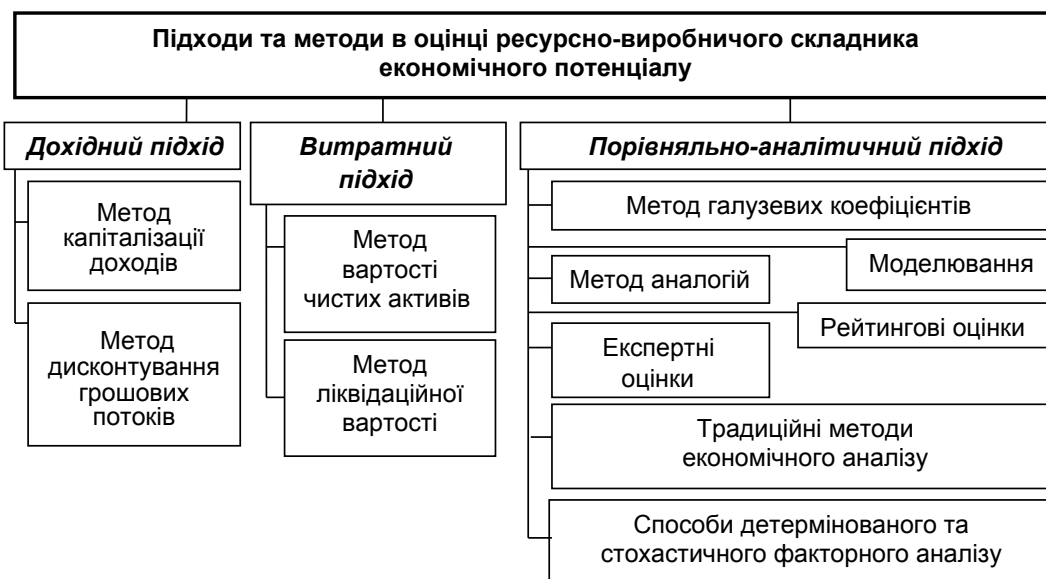

Рис. 13. Методи оцінки ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу, систематизовані у межах дохідного, витратного та порівняльно-аналітичного підходів

Джерело: розроблено автором на підставі [18, с. 52–53; 19]

Отже, основними методами оцінювання ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу є дохідний, витратний та порівняльно-аналітичний (рис. 13).

У процесі практичного застосування методів оцінювання ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сфери аграрного виробництва слід

ураховувати вплив специфічних показників (площі угідь, урожайності сільськогосподарських культур, поголів'я та продуктивності тварин і т. ін.) на формування результатів діяльності підприємств.

На думку автора, у контексті дослідження ресурсно-виробничої компоненти економічного потенціалу доцільно звернути увагу на її матеріально-технічний

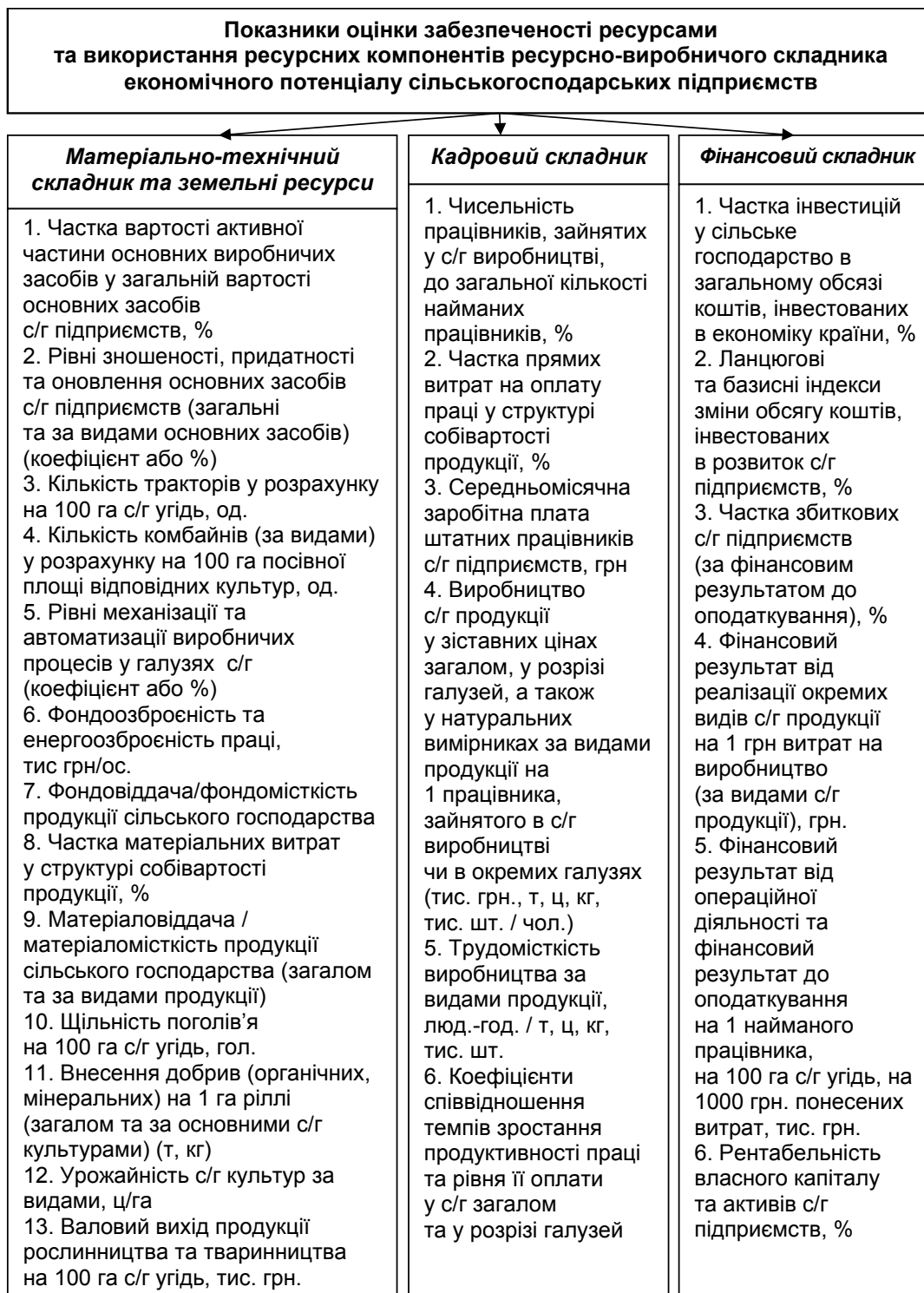

Рис. 14. Система показників оцінки забезпеченості ресурсами та використання ресурсних компонентів ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств

Джерело: розроблено автором

складник та земельні ресурси, а також кадровий та фінансовий складники. З урахуванням цього розроблено систему показників оцінки забезпеченості ресурсами та використання компонентів ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств (рис. 14).

Аналіз зазначених показників доцільно проводити як в узагальненому форматі на рівні країни та її регіонів, так і в розрізі суб'єктів аграрного виробництва різних організаційно-правових форм та видів діяльності.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок. У процесі проведеного дослідження набула подальшого розвитку систематизація методів оцінки ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу в межах дохідного, витратного та порівняльно-аналітичного підходів. Розроблено систему показників для здійснення аналітичної оцінки забезпеченості ресурсами та використання ресурсних компонентів ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Використання результатів даного дослідження сприятиме всебічній оцінці ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств та пошуку резервів щодо його нарощування. Перспективою подальших досліджень є вдосконалення методики аналітичної оцінки ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств шляхом її апробації у практичній площині та забезпечення комплексного підходу до оцінювання економічного потенціалу суб'єктів господарювання сфери агробізнесу.

Бібліографічний список:

- Балацкий О.Ф. Экономический потенциал административных и производственных систем : монография. Сумы : Университетская книга, 2006. 972 с.
- Васьківська К.В., Лозінська Л.Д., Галімуков Ю.О. Економічний потенціал підприємства в умовах змін: суть та характерні особливості. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7858> (дата звернення: 04.01.2022).
- Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник / О.К. Добикіна, В.С. Рижиков, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 208 с.
- Лепьохіна О.В. Фінансова та економічна взаємозалежність потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 7. С. 127–136.
- Нусінов В.Я., Шура Н.О. Еволюція наукових поглядів на трактування економічного потенціалу підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 1(28). Ч. 1. С. 128–133.
- Аверчева Н.О. Напрями підвищення ефективності використання земельних ресурсів. *Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка»*. 2020. Вип. 1. С. 54–66.
- Дідоренко Т.В. Сутність і класифікація матеріально-технічних ресурсів на сільськогосподарських підприємствах за їх призначенням та роллю в процесі виробництва. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Т. 1. № 1. С. 92–99.
- Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Рудич А.І. Аналіз використання основних засобів сільськогосподарських підприємств: галузевий аспект. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 26. № 1. С. 106–112.
- Кустріч Л.О. Формування і розвиток трудового потенціалу сільськогосподарської сфери. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. № 6(62). С. 72–78.
- Мельничук Л.С. Ефективність використання земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Сталій розвиток економіки*. 2015. № 1(26). С. 135–140.
- Самайчук С.І. Формування та використання трудового потенціалу сільських територій. *Аеросвіт*. 2020. № 4. С. 58–64.
- Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 08.01.2022).
- Рослинництво України: статистичний збірник / Державна служба статистики України. 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_rosl_zb.htm (дата звернення: 08.01.2022).
- Тваринництво України – 2017 : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2018. 165 с.
- Тваринництво України – 2020 : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2021. 160 с.
- Статистичний щорічник України за 2017 рік. Київ : Державна служба статистики України, 2018. 541 с.
- Статистичний щорічник України за 2020 рік. Київ : Державна служба статистики України, 2021. 455 с.
- Гудзь Ю.Ф. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу переробних підприємств АПК. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2016. Вип. 15. С. 52–57.
- Андрющенко І.Є. Методичні підходи до оцінювання економічного потенціалу промислових підприємств. *Ефективна економіка*. 2012. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1239> (дата звернення: 05.01.2022).

References:

- Balackij O.F. (2006) *Ekonomicheskij potencial administrativnyh i proizvodstvennyh sistem* [The Economic Potential of Administrative and Industrial Systems]. Sumy: Universitetskaya kniga. (in Russian)
- Vasjkivsjka K.V., Lozinsjka L.D., Ghalimuk Ju.O. (2020) *Ekonomichnij potencial pidpryjemstva v umovakh zmin: sutj ta kharakterni osoblyvosti* [Economic potential of the enterprise in the conditions of changes: essence and characteristic features]. *Efficient economy* (electronic journal), no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7858> (accessed 04 January 2022).
- Dobykina O.K., Ryzhykov V.S., Kasjanjuk S.V., Kokotko M.Je., Kostenko T.D., Gherasymov A.A. (2007) *Potencial pidpryjemstva: formuvannja ta ocinka* [Enterprise potential: formation and evaluation]. Kyiv: Centr uchbovoho literatury. (in Ukrainian)
- Lepjokhina O.V. (2010) *Finansova ta ekonomichna vzajemozalezhnistj potencialu pidpryjemstva* [Financial and economic interdependence of enterprise potential]. *Current economic problems*, no. 7, pp. 127–136.
- Nusinov V.Ja., Shura N.O. (2016) *Evoljucija naukovykh pohljadiv na traktuvannja ekonomichnogho potencialu pidpryjemstva* [Evolution of scientific views on the interpretation of the economic potential of the enterprise]. *Young scientist*, vol. 1, no. 1(28), pp. 128–133.
- Avercheva N.O. (2020) *Naпрjamy pidvyshhennja efektyvnosti vykorystannja zemeljnykh resursiv* [Directions for improving the efficiency of land use]. *Taurian Scientific Bulletin. Series: Economics*, no. 1, pp. 54–66.
- Didorenko T.V. (2016) *Sutnistj i klasyfikacija materialjno-tekhnichnykh resursiv na siljsjoghospodarsjkykh pidpryjemstvakh za jikh pryznachennjam ta rolju v procesi vyrobnyctva* [The essence and classification of material and technical resources in agricultural enterprises for their purpose and role in the production process]. *Ukrainian Journal of Applied Economics*, vol. 1, no. 1, pp. 92–99.
- Jeghorova O.V., Doroghanj-Pysarenko L.O., Rudych A.I. (2016) *Analiz vykorystannja osnovnykh zasobiv siljsjoghospodarsjkykh pidpryjemstv: ghaluzevyj aspekt*

- [Analysis of the use of fixed assets of agricultural enterprises: sectoral aspect]. *Economic analysis*, vol. 26, no. 1, pp. 106–112.
9. Kustrich L.O. (2017) Formuvannja i rozvytok trudovogho potencialu sil'sjkochohospodarskoji sfery [Formation and development of labor potential of the agricultural sphere]. *Problems of system approach in economics*, no. 6(62), pp. 72–78.
 10. Melnychuk L.S. (2015) Efektyvnistj vykorystannja zemel'nykh resursiv sil'sjkochohospodarskykh pidpryjemstv [Efficiency of land resources use of agricultural enterprises]. *Sustainable economic development*, no. 1(26), pp. 135–140.
 11. Samajchuk S.I. (2020) Formuvannja ta vykorystannja trudovogho potencialu sil'sjkykh terytorij [Formation and use of labor potential of rural areas]. *Agrosvit*, no. 4, pp. 58–64.
 12. Oficijnyj sajт derzhavnoji sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 08 January 2022).
 13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). *Roslynnytvo Ukrainy: statystychnyj zbirnyk* [Crop production of Ukraine: statistical collection]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_rosl_zb.htm (accessed 08 January 2022).
 14. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). *Tvarynnytvo Ukrainy – 2017: statystychnyj zbirnyk* [Livestock of Ukraine – 2017: statistical collection]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine.
 15. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2021). *Tvarynnytvo Ukrainy – 2020: statystychnyj zbirnyk* [Livestock of Ukraine – 2020: statistical collection]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine.
 16. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). *Statystychnyj shhorichnyk Ukrainy za 2017 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2017]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine.
 17. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2021). *Statystychnyj shhorichnyk Ukrainy za 2020 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2020]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine.
 18. Ghudzj Ju.F. (2016) Metodychni pidkhody do ocinky ekonomichnogho potencialu pererobnykh pidpryjemstv APK [Methodical approaches to assessing the economic potential of agro-industrial enterprises]. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Economics and Management Series*, no. 15, pp. 52–57.
 19. Andrijushenko I.Je. (2012) Metodychni pidkhody do ocinjuvannja ekonomichnogho potencialu promyslovykh pidpryjemstv [Methodical approaches to assessing the economic potential of industrial enterprises]. *Efficient economy* (electronic journal), no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1239> (accessed 05 January 2022).